اتاق بازرگانی، صنایع، معادن
و کشاورزی خراسان رضوی

پایش تورم

استان خراسان رضوی

مهر ماه ۱۴۰۵

www.mccima.com

بسم الله الرحمن الرحيم

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن
و کشاورزی خـراسان رضـوی

عنوان گزارش

پایش تورم استان خراسان رضوی

مهر ماه

۱۴۰۵

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن
و کشاورزی خراسان رضوی

شناسنامه گزارش

عنوان: پایش تورم استان خراسان‌رضوی (مهر ماه ۱۴۰۵)

نوع گزارش: مروری تحلیلی سیاستی ارزیابی و پایش آینده پژوهشی

حوزه موضوعی: اقتصاد کلان

تهیه و تدوین: سعیده به‌نژاد- فاطمه میرحسینی

ناظر: سمیرا سبزواری

مرکز مطالعات و بررسی‌های اقتصادی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی خراسان رضوی

واژگان کلیدی : تورم- شاخص قیمت مصرف کننده-خراسان رضوی- کشور

صفحه آرایی و چاپ: روابط عمومی اتاق بازرگانی خراسان رضوی

شناسه گزارش: RE-MR01-1405-11

تاریخ انتشار: آبان‌ماه ۱۴۰۵

کلیه حقوق گزارشات برای اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی خراسان رضوی محفوظ است و هرگونه استفاده و بهره‌وری از داده‌ها، مطالب و محتوای این گزارش، با ذکر نام منبع (گزارش، تهیه کننده) و بدون دخل و تصرف در محتوا مجاز می‌باشد.

فهرست مطالب:

خلاصه مدیریتی: ۵
مقدمه: ۷
روند نرخ تورم ماهانه در کشور و استان: ۸
مقایسه نرخ تورم ماهانه در استان‌ها: ۹
مقایسه درصد تغییر نرخ تورم ماهانه در استان‌ها: ۱۰
مقایسه تورم ماهانه خوراکی‌ها و کالاهای غیرخوراکی در استان‌ها: ۱۱
جزئیات تورم ماهانه در زیرگروه‌های کالاها و خدمات در کشور و استان ۱۳
روند نرخ تورم نقطه به نقطه در کشور و استان: ۱۷
مقایسه نرخ تورم نقطه به نقطه در استان‌ها (مهرماه ۱۴۰۵): ۱۸
مقایسه تورم نقطه به نقطه خوراکی‌ها و کالاهای غیرخوراکی و خدمات در استان‌ها: ۲۰
جزئیات تورم نقطه به نقطه در زیرگروه‌های کالاها و خدمات در کشور و استان: ۲۲
مقایسه تورم دهک‌های هزینه‌ای (مهرماه ۱۴۰۵): ۲۴
سهم گروه‌های کالا و خدمات در تورم ماهانه دهک‌های هزینه‌ای ۲۶
تحلیل ضرایب اهمیت گروه‌های کالا و خدمات در دهک‌های هزینه‌ای ۲۸
جمع‌بندی ۳۰
منابع و مراجع: ۳۱

خلاصه مدیریتی:

گزارش حاضر تحولات تورمی خراسان رضوی در مهرماه ۱۴۰۵ را با کشور مقایسه می‌کند. یافته‌ها نشان می‌دهد که کاهش تورم نقطه‌به‌نقطه استان با افزایش تورم ماهانه همراه بوده است. نرخ تورم ماهانه استان از ۳.۹ درصد در شهریور به ۴.۹ درصد در مهر رسیده، در حالی که نرخ کشور از ۴.۲ به ۴.۴ درصد افزایش یافته است. بنابراین، افزایش نرخ تورم ماهانه استان یک واحد درصد و کشور ۰.۲ واحد درصد بوده و نرخ استان در مهرماه ۰.۵ واحد درصد بالاتر از کشور قرار گرفته است.

در مقیاس نقطه‌به‌نقطه، نرخ تورم استان با کاهش ۲.۶ واحد درصدی به ۹۴.۵ درصد و نرخ کشور با کاهش ۱.۱ واحد درصدی به ۸۸.۷ درصد رسیده است. در نتیجه، فاصله استان با کشور از ۷.۳ به ۵.۸ واحد درصد کاهش یافته؛ با این‌حال، نرخ استان همچنان بالاتر از کشور بوده و خراسان رضوی در رتبه‌بندی استان‌ها از بیشترین به کمترین نرخ، جایگاه شانزدهم را داشته است. کاهش تورم نقطه‌به‌نقطه، با توجه به افزایش تورم ماهانه، نباید به معنای فروکش کردن رشد قیمت‌ها در ماه جاری تعبیر شود.

در گروه‌های اصلی، تورم ماهانه خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات استان با نرخ ۲.۴ درصد برابر با کشور بوده، اما تورم کالاهای غیرخوراکی و خدمات با نرخ ۶.۸ درصد، یک واحد درصد بالاتر از کشور قرار داشته است. در میان گروه‌های منتخب، آموزش، بهداشت و درمان و حمل‌ونقل هم نرخ تورم ماهانه بالاتری از کشور داشته‌اند و هم نسبت به شهریور افزایش نرخ را تجربه کرده‌اند. در مقیاس نقطه‌به‌نقطه نیز تورم خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات استان ۲.۷ واحد درصد پایین‌تر از کشور و تورم کالاهای غیرخوراکی و خدمات ۹.۶ واحد درصد بالاتر بوده است.

بررسی تکمیلی دهک‌های هزینه‌ای خانوارهای کشور نشان می‌دهد که تورم ماهانه کل از ۳ درصد در دهک اول به ۵.۷ درصد در دهک دهم رسیده، در حالی که تورم نقطه‌به‌نقطه در دهک‌های پایین‌تر عموماً بیشتر بوده است. همچنین، در دهک‌های منتخب، سهم نسبی خوراکی‌ها از تورم ماهانه دهک‌های پایین بیشتر بوده و کالاهای غیرخوراکی و خدمات، به‌ویژه حمل‌ونقل، سهم بیشتری از تورم دهک‌های بالا داشته‌اند. این یافته‌ها بر اهمیت تفاوت ترکیب سبد

مصرفی دهک‌ها تأکید دارد؛ بااین‌حال، آمار این بخش کشوری است و وضعیت اختصاصی دهک‌های خراسان رضوی را نشان نمی‌دهد.

برآیند یافته‌ها، ضرورت بررسی منشأ افزایش قیمت در گروه‌های دارای تورم بالا یا افزایشی در استان را نشان می‌دهد. بررسی اجزای هزینه‌های بهداشت و درمان، حمل‌ونقل و آموزش و پیگیری عوامل مؤثر بر تغییر قیمت آنها می‌تواند محور تعامل کارشناسی اتاق با دستگاه‌های مسئول باشد. در کنار این اقدامات، طراحی حمایت‌های معیشتی باید با توجه به الگوی مصرف خانوارها و اهمیت اقلام ضروری در سبد دهک‌های پایین انجام شود.

مقدمه:

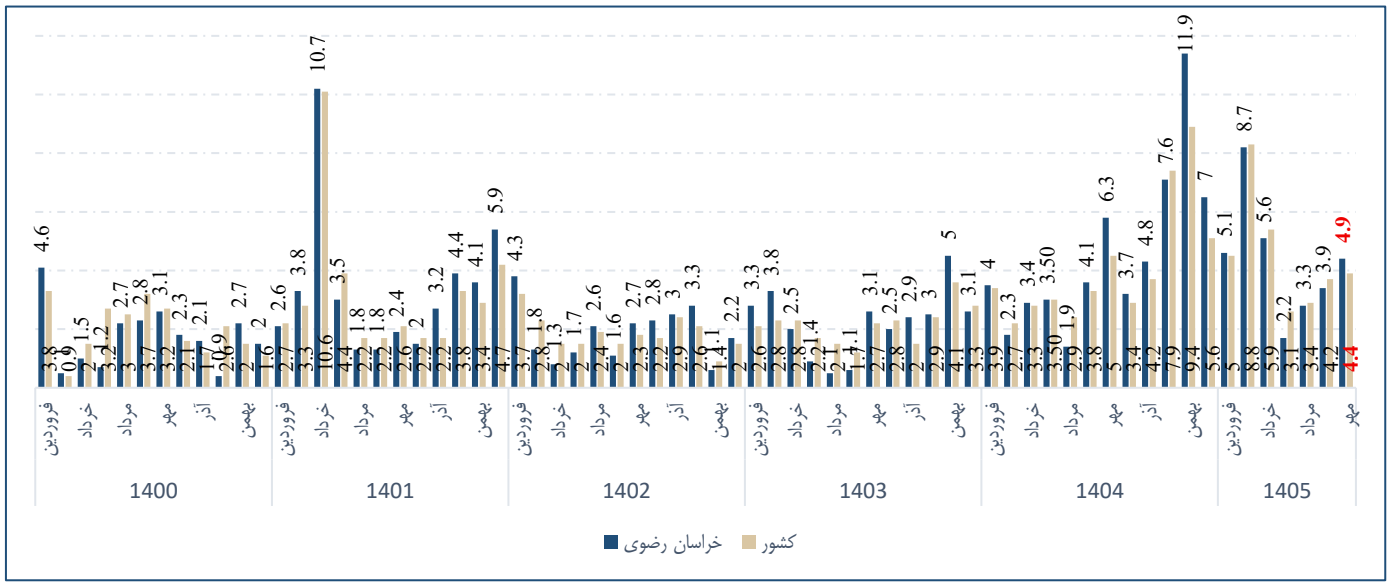
پایش مستمر شاخص قیمت مصرف‌کننده (CPI) و تحلیل دقیق نرخ تورم در سطوح ملی و استانی، از الزامات اساسی برای سیاست‌گذاری اقتصادی، برنامه‌ریزی در حوزه معیشت خانوار و بررسی شرایط اقتصادی مؤثر بر فعالیت بنگاه‌ها به شمار می‌رود. تورم به عنوان یکی از مهم‌ترین متغیرهای کلان اقتصادی، نه تنها بر قدرت خرید خانوارها و سطح رفاه اجتماعی تأثیر مستقیم دارد، بلکه از طریق تغییر هزینه‌ها، تقاضای خانوارها و افزایش نااطمینانی نسبت به قیمت‌های آینده در فضای اقتصادی، بر تصمیم‌گیری‌های مرتبط با سرمایه‌گذاری، تولید و فعالیت‌های اقتصادی نیز اثرگذار است. از این رو، اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی خراسان رضوی، در راستای ایفای نقش تحلیلی و مشورتی خود، اقدام به تهیه و انتشار گزارش‌های ماهانه پایش تورم استان می‌کند.

گزارش حاضر به بررسی و تحلیل تحولات تورمی استان خراسان رضوی در مهرماه ۱۴۰۵ اختصاص دارد. در این راستا، ضمن مقایسه نرخ تورم ماهانه و نقطه‌به‌نقطه استان با متوسط کشوری، تغییرات **قیمت‌ها در گروه‌های اصلی کالاها و خدمات** و همچنین زیرگروه‌های مرتبط بررسی شده است. افزون بر این، تحولات تورمی از منظر دهک‌های هزینه‌ای خانوارهای کشور نیز مورد توجه قرار گرفته تا تفاوت در شدت و ترکیب فشارهای تورمی بر سبد مصرفی خانوارها در سطوح مختلف هزینه‌ای مشخص شود.

مبنای تحلیل‌های این گزارش، داده‌های رسمی منتشرشده از سوی مرکز آمار ایران و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان است. تلاش شده است با بهره‌گیری از تحلیل‌های آماری و مقایسه‌ای، تصویری روشن از وضعیت تورمی خراسان رضوی، تغییرات آن نسبت به ماه گذشته (شهریورماه) و تفاوت‌های موجود با متوسط کشوری ارائه شود. یافته‌های این گزارش می‌تواند ضمن کمک به شناسایی گروه‌های دارای رشد قیمت بالاتر، مبنایی برای تصمیم‌گیری آگاهانه‌تر فعالان اقتصادی، مدیران اجرایی و سیاست‌گذاران در حوزه اقتصاد و معیشت استان فراهم آورد.

روند نرخ تورم ماهانه در کشور و استان:

نمودار ۱- روند نرخ تورم ماهانه استان و کشور (درصد)

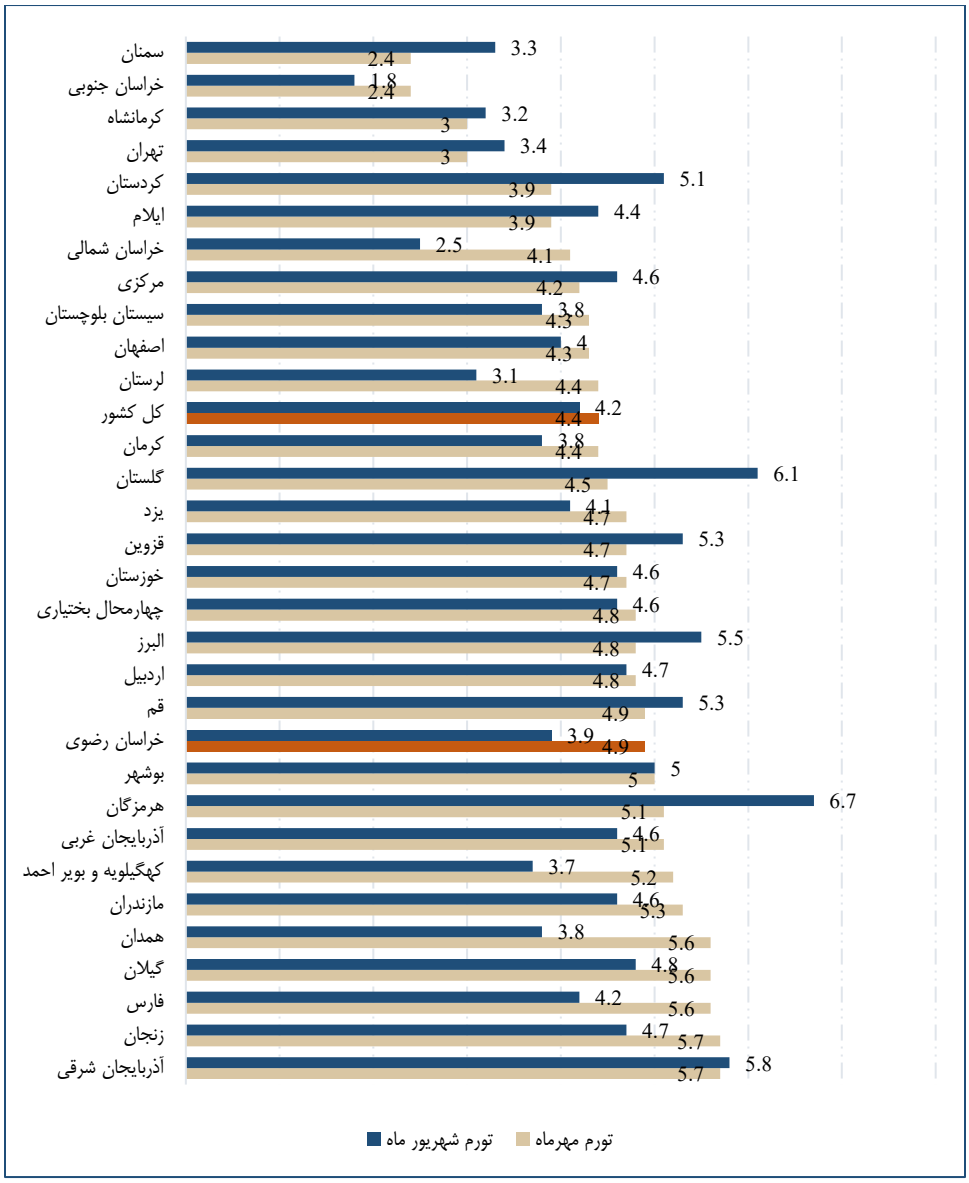

منبع: مرکز آمار ایران (۱۴۰۵)

در مهرماه ۱۴۰۵، نرخ تورم ماهانه کشور از ۴.۲ درصد در شهریور به ۴.۴ درصد رسید که نشان‌دهنده افزایش سرعت رشد قیمت‌ها نسبت به ماه قبل است. در خراسان رضوی نیز این نرخ با افزایش یک واحد درصدی، از ۳.۹ به ۴.۹ درصد رسید؛ در حالی که افزایش نرخ تورم ماهانه کشور ۰.۲ واحد درصد بوده است. به این ترتیب، نرخ تورم ماهانه استان که در شهریور ۰.۳ واحد درصد پایین‌تر از متوسط کشور قرار داشت، در مهرماه به ۰.۵واحد درصد بالاتر از آن رسیده است.

مقایسه نرخ تورم ماهانه در استان‌ها:

نمودار ۲- مقایسه نرخ تورم ماهانه استان‌ها (درصد)

منبع: مرکز آمار ایران (۱۴۰۵)

مقایسه نرخ تورم ماهانه استان‌های کشور در مهرماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که با وجود کاهش فاصله میان بیشترین و کمترین نرخ تورم ماهانه استانی از ۴.۹ واحد درصد در شهریورماه به ۳.۳ واحد درصد در مهرماه، اما پراکندگی این شاخص در میان استان‌ها قابل‌توجه است. این کاهش بیانگر محدودتر شدن دامنه تغییرات تورم ماهانه در میان

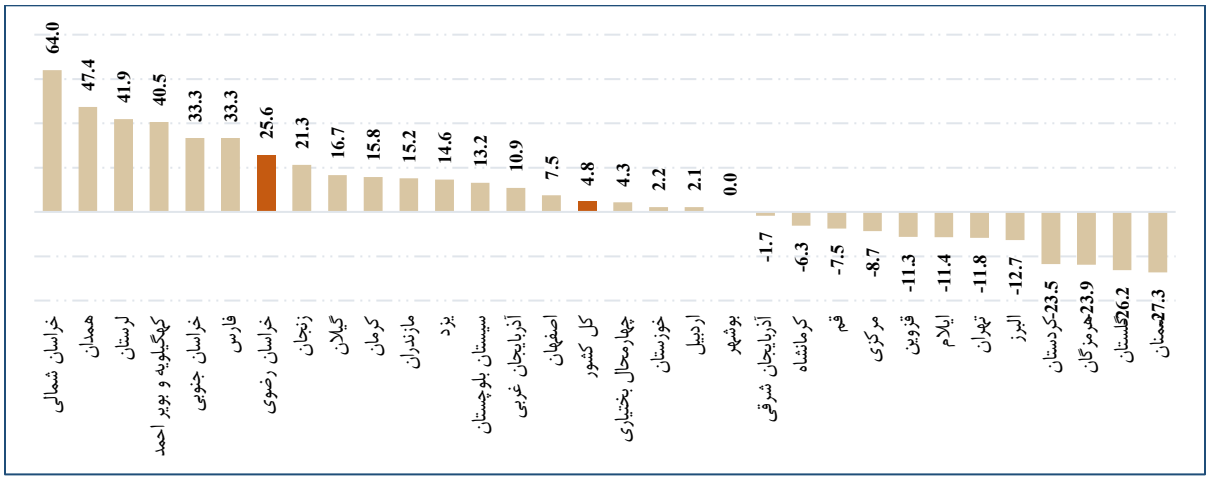
استان‌هاست؛ بااین‌حال، به‌تنهایی به معنای کاهش فشارهای تورمی در کشور نیست، زیرا نرخ تورم ماهانه کشور در همین دوره افزایش یافته است.

در میان استان‌های کشور، آذربایجان شرقی و زنجان هردو با نرخ تورم ماهانه ۵.۷ درصد، بالاترین مقدار را در مهرماه به ثبت رسانده‌اند. پس از آن‌ها، استان‌های فارس،گیلان و همدان با نرخ ۵.۶ درصد در رتبه‌های بعدی قرار دارند. در مقابل، سمنان و خراسان جنوبی با نرخ ۲.۴ درصد کمترین تورم ماهانه را داشته و پس از آن، استان‌های کرمانشاه و تهران با نرخ ۳ درصد و کردستان با نرخ ۳.۹ درصد قرار گرفته‌اند.

در خراسان رضوی، نرخ تورم ماهانه از ۳.۹ درصد در شهریور به ۴.۹ درصد در مهرماه افزایش یافته است. به این ترتیب، نرخ تورم ماهانه استان که در ماه قبل ۰.۳ واحد درصد کمتر از متوسط کشور بود، در مهرماه به ۰.۵ واحد درصد بالاتر از متوسط کشوری رسیده است. بنابراین، جایگاه استان در مقایسه با کشور، از تورم ماهانه پایین‌تر در شهریور ماه به تورم بالاتر در مهر ماه تغییر کرده است.

مقایسه درصد تغییر نرخ تورم ماهانه در استان‌ها:

نمودار ۳- درصد تغییر نرخ تورم ماهانه استان‌ها در مهرماه نسبت به شهریورماه ۱۴۰۵

منبع: مرکز آمار ایران (۱۴۰۵)

مقایسه درصد تغییر نرخ تورم ماهانه استان‌ها در مهرماه نسبت به شهریور ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که جهت و میزان تغییر این نرخ در استان‌ها یکسان نبوده است؛ به‌طوری‌که برخی استان‌ها افزایش قابل‌توجه و برخی دیگر کاهش نرخ

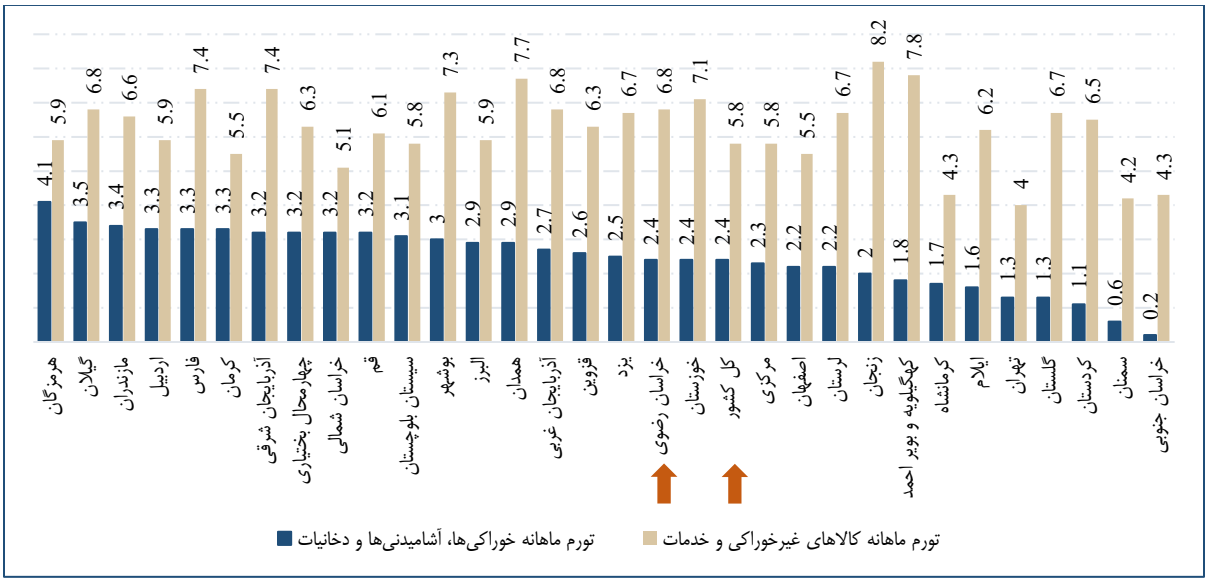
تورم ماهانه را تجربه کرده‌اند (رصدهای این نمودار، تغییر نسبی نرخ تورم ماهانه را نشان می‌دهند و نباید با میزان افزایش قیمت‌ها در مهرماه اشتباه گرفته شوند).

خراسان شمالی با افزایش نرخ تورم ماهانه از ۲.۵ به ۴.۱ درصد، معادل ۶۴ درصد افزایش نسبت به نرخ شهریور، بیشترین رشد نسبی را ثبت کرده است. پس از آن، همدان و لرستان به‌ترتیب با افزایش ۴۷.۴ و ۴۱.۹ درصدی قرار دارند. در مقابل، سمنان با کاهش نرخ تورم ماهانه از ۳.۳ به ۲.۴ درصد، معادل ۲۷.۳ درصد کاهش، بیشترین افت نسبی را تجربه کرده است. با توجه به تفاوت نرخ تورم استان‌ها در ماه مبنا، رتبه‌بندی آنها بر اساس درصد تغییر لزوماً با رتبه‌بندی بر اساس تغییر برحسب واحد درصد یکسان نیست.

در سطح کشور، افزایش نرخ تورم ماهانه از ۴.۲ به ۴.۴ درصد، معادل ۴.۸ درصد افزایش نسبی و ۰.۲ واحد درصد افزایش بوده است. در خراسان رضوی نیز افزایش این نرخ از ۳.۹ به ۴.۹ درصد، معادل ۲۵.۶ درصد افزایش نسبی و یک واحد درصد افزایش بوده است. بنابراین، افزایش نرخ تورم ماهانه استان در هر دو مقیاس از کشور بیشتر بوده است.

مقایسه تورم ماهانه خوراکی‌ها و کالاهای غیرخوراکی در استان‌ها:

نمودار ۴- مقایسه تورم ماهانه خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات و کالاهای غیرخوراکی و خدمات در استان‌ها (درصد) - مهر ماه

منبع: مرکز آمار ایران (۱۴۰۵)

بررسی تورم ماهانه گروه‌های اصلی کالا و خدمات در مهرماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که نرخ تورم ماهانه کالاهای غیرخوراکی و خدمات در تمامی استان‌ها بالاتر از نرخ تورم گروه خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات بوده است.

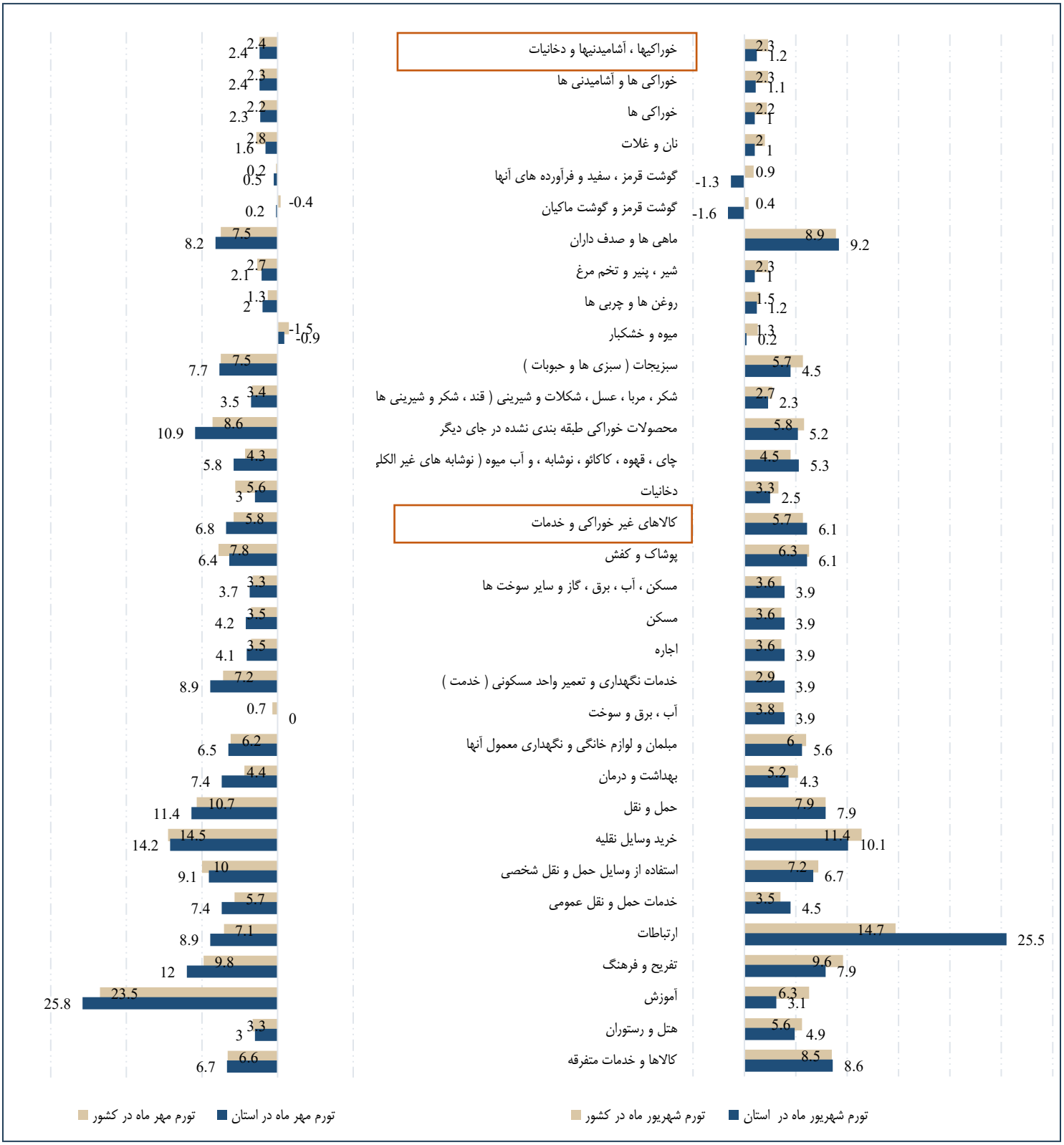
در گروه خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات، هرمزگان با نرخ تورم ماهانه ۴.۱ درصد بالاترین نرخ را در میان استان ها به ثبت رسانده است. پس از آن، استان‌های گیلان و مازندران به‌ترتیب با نرخ‌های ۳.۵ و ۳.۴ درصد در رتبه‌های بعدی قرار دارند. در میان استان‌های دارای نرخ‌های پایین‌تر نیز، استان خراسان جنوبی با ۰.۲ درصد، سمنان ۰.۶ درصد و کردستان ۱.۱ درصد، کمترین تورم ماهانه را در این گروه تجربه کرده‌اند.

در گروه کالاهای غیرخوراکی و خدمات، زنجان با نرخ ۸.۲ درصد، بیشترین تورم ماهانه را ثبت کرده و پس از آن، کهگیلویه و بویراحمد و همدان به‌ترتیب با نرخ‌های ۷.۸ و ۷.۷ درصد قرار گرفته‌اند. کمترین نرخ‌های این گروه نیز به تهران با ۴ درصد و سمنان با ۴.۲ درصد اختصاص داشته است.

در خراسان رضوی، تورم ماهانه گروه خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات ۲.۴ درصد و برابر با نرخ کشور بوده است؛ در حالی که تورم گروه کالاهای غیرخوراکی و خدمات به ۶.۸ درصد رسیده و یک واحد درصد بالاتر از نرخ کشور قرار گرفته است. همچنین، فاصله نرخ تورم دو گروه در استان ۴.۴ واحد درصد بوده است. بنابراین، در مقایسه این دو گروه اصلی، تفاوت استان با کشور در مهرماه در نرخ بالاتر تورم کالاهای غیرخوراکی و خدمات مشاهده می‌شود.

جزئیات تورم ماهانه در زیرگروه‌های کالاها و خدمات در کشور و استان

نمودار ۵- مقایسه تورم ماهانه زیرگروه های کالا و خدمات در کشور و استان (درصد)

منبع: مرکز آمار ایران و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان خراسان رضوی (۱۴۰۵)

در مهرماه ۱۴۰۵، تورم ماهانه گروه "خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات" در کشور و خراسان رضوی ۲.۴درصد ثبت شده است. این نرخ در شهریور برای کشور ۲.۳ درصد و برای استان ۱.۲ درصد بوده است. بنابراین، فاصله ۱.۱ واحد درصدی استان با کشور در شهریور ماه، در مهر ماه از بین رفته است. همچنین، افزایش نرخ تورم ماهانه این گروه در استان، معادل ۱.۲ واحد درصد، بیشتر از افزایش ۰.۱ واحد درصدی کشور بوده است.

در زیرگروه‌های منتخب این بخش، تحولات قیمت‌ها به شرح زیر است:

- **گوشت قرمز، سفید و فرآورده های آنها:** تورم ماهانه کشور ۰.۲ درصد و استان ۰.۵ درصد بوده است. این مقادیر نسبت به ماه گذشته، در کشور ۰.۷ واحد درصد کاهش و در استان خراسان رضوی ۱.۸ واحد درصد افزایش داشته است.
- **گوشت قرمز و گوشت ماکیان:** تورم ماهانه کشور ۰.۴- درصد و استان ۰.۲ درصد است. بنابراین، در حالی که میانگین قیمت این زیرگروه در کشور کاهش یافته، در استان افزایش اندکی داشته است.
- **ماهی‌ها و صدف‌داران:** تورم ماهانه کشور ۷.۵ درصد و استان ۸.۲ درصد بوده است. بنابراین، نرخ استان نسبت به شهریور، با رقم ۹.۲ درصد، یک واحد درصد کاهش یافته؛ با این‌حال، رشد ماهانه قیمت‌ها همچنان بالا و بیشتر از کشور بوده است.
- **میوه و خشکبار:** تورم ماهانه در کشور ۱.۵- درصد و در استان ۰.۹- درصد بوده است. با توجه به نرخ تورم ماهانه در شهریور ماه، در هر دو سطح کشور و استان، افزایش ماهانه قیمت این زیرگروه جای خود را به کاهش داده است.
- **سبزیجات (سبزی‌ها و حبوبات):** تورم ماهانه کشور از ۵.۷ درصد در شهریور به ۷.۵ درصد در مهر و تورم استان از ۴.۵ به ۷.۷ درصد رسیده است. در نتیجه، نرخ استان که در شهریور ماه پایین‌تر از کشور بود، در مهر ماه بالاتر قرار گرفته است. این رشد چشمگیر تورم ماهانه سبزیجات در مهرماه در هر دو سطح ملی و استانی، می‌تواند متاثر از عوامل فصلی یا تغییرات عرضه در این گروه کالایی باشد.

در گروه "کالاهای غیرخوراکی و خدمات"، تورم ماهانه کشور از ۵.۷ درصد در شهریور به ۵.۸ درصد در مهر و تورم استان از ۶.۱ به ۶،۸۶.۸درصد رسیده است. این آمار نشان می‌دهد که تورم ماهانه این بخش در استان به‌طور مستمر و در هر دو ماه بالاتر از میانگین کشوری بوده و در مهرماه این شکاف افزایش یافته است.

- **مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها:** تورم ماهانه کشور ۳.۳ درصد و استان ۳.۷ درصد بوده است. این نرخ‌ها در شهریور به‌ترتیب ۳.۶ و ۳.۹ درصد بوده‌اند. بنابراین، با وجود کاهش نرخ تورم در هر دو سطح، نرخ استان همچنان بالاتر از کشور قرار گرفته است.
- **بهداشت و درمان:** تورم ماهانهٔ این گروه در کشور ۴.۴ درصد و در استان خراسان رضوی ۷.۴ درصد بوده است؛ این در حالی است که در شهریور ماه همین ارقام برای کشور ۵.۲ درصد و برای استان ۴.۳ درصد ثبت شده بود. بنابراین در مهرماه، تورم ماهانهٔ بهداشت و درمان استان هم از میانگین کشوری و هم از رقم شهریور خودِ استان بالاتر بوده است. این تفاوت را نمی‌توان تنها با وزن این گروه در سبد مصرفی خانوارهای استان توضیح داد؛ زیرا مشهد به‌عنوان یکی از قطب‌های درمان کشور، پذیرای بیماران بسیاری از شهرها و استان‌های همجوار برای دریافت خدمات پزشکی و بیمارستانی است. بر این اساس، رشد بالاتر قیمت خدمات بهداشت و درمان در استان، علاوه بر خانوارهای خراسان رضوی، بر هزینهٔ درمان خانوارهای استان‌های دیگر نیز اثر می‌گذارد و موضوع از سطح استانی به سطح ملی اهمیت پیدا می‌کند.
- **حمل و نقل:** تورم ماهانه کشور ۱۰.۷ درصد و استان ۱۱.۴ درصد است. در شهریور این ارقام برای کشور و استان به طور مساوی و برابر با ۷.۹ درصد بوده است؛ بنابراین در مهرماه شتاب افزایش قیمت این زیرگروه در استان بالاتر از کشور بوده است.
- **ارتباطات:** این بخش در مهرماه با یک کاهش قابل‌توجه نرخ تورم ماهانه هم در سطح کشور و هم در سطح استان مواجه بوده است. تورم ماهانه در شهریورماه در کشور ۱۴.۷ درصد و در استان ۲۵.۵ درصد ثبت شده است. در حالی که در مهرماه، تورم ماهانه کشور به ۷.۱ درصد و استان به ۸.۹ درصد رسیده است.

- **آموزش:** تورم ماهانه کشور ۲۳.۵ درصد و استان ۲۵.۸ درصد است. در شهریور این ارقام برای کشور ۶.۳ و برای استان ۳.۱ درصد بوده است. افزایش هزینه‌های آموزشی در آغاز سال تحصیلی می‌تواند در این تغییر نقش داشته باشد؛ بااین‌حال، ارزیابی میزان اثر عوامل فصلی، مستلزم مقایسه با مهرماه سال‌های قبل است.
- **هتل و رستوران:** تورم ماهانه کشور و استان در این زیرگروه با فاصله اندکی از یکدیگر قرار دارند. به طوری که تورم ماهانه کشور ۳.۳ درصد و استان ۳ درصد است. این فاصله کوچک، در شهریورماه نیز در همین محدوده قرار داشته است (استان ۴.۹ و کشور ۵.۶). در این زیرگروه، با وجود کاهش تورم در هر دو سطح استان و کشور، تفاوتی در جایگاه استان نسبت به کشور دیده نمی‌شود.

بررسی تحولات تورم ماهانه زیرگروه‌های کالا و خدمات در مهرماه نسبت به شهریور نشان می‌دهد که در خراسان رضوی، نرخ تورم ماهانه در هر دو گروه اصلی خوراکی‌ها و غیرخوراکی‌ها افزایش یافته است؛ با این حال، شدت تورم در گروه کالاهای غیرخوراکی و خدمات همچنان به‌مراتب بیشتر از گروه خوراکی‌ها بوده است. در سطح زیرگروه‌ها نیز افزایش قابل‌توجه تورم در بخش‌های آموزش، بهداشت و درمان، حمل‌ونقل و سبزیجات، در کنار کاهش نرخ تورم در برخی گروه‌ها مانند هتل و رستوران و ارتباطات، بیانگر ناهمگونی تحولات قیمتی در بخش‌های مختلف اقتصاد استان است.

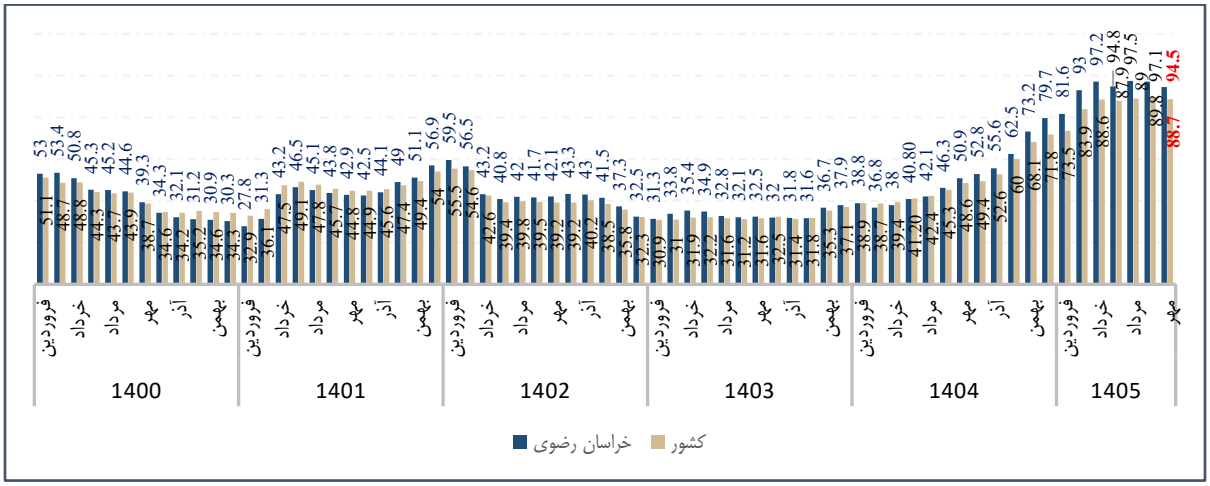
جدول ۱- زیرگروه‌هایی که جهت شکاف تورمی آنها از شهریور به مهر تغییر کرده است (واحد درصد)

زیر گروه	شکاف تورم استان با کشور – شهریور ماه	شکاف تورم استان با کشور – مهر ماه
خوراکی ها ، آشامیدنی ها و دخانیات		
گوشت قرمز ، سفید و فرآورده های آنها	-۲.۲	۳
گوشت قرمز و گوشت ماکیان	-۲	۰.۶
روغن ها و چربی ها	-۰.۳	۰.۷
میوه و خشکبار	-۱.۱	۰.۶
سبزیجات (سبزی ها و حبوبات)	-۱.۲	۰.۲
شکر ، مربا ، عسل ، شکلات و شیرینی	-۰.۴	۰.۱
محصولات خوراکی طبقه بندی نشده در جای دیگر	-۰.۶	۲.۳
کالاهای غیر خوراکی و خدمات		

آب ، برق و سوخت	۰.۱	-۰.۷
مبلمان و لوازم خانگی و نگهداری معمول آنها	-۰.۴	۰.۳
بهداشت و درمان	-۰.۹	۳
تفریح و فرهنگ	-۱.۷	۲.۲
آموزش	-۳.۲	۲.۳

روند نرخ تورم نقطه به نقطه در کشور و استان:

نمودار ۶- روند نرخ تورم نقطه به نقطه در استان و کشور (درصد)

منبع: مرکز آمار ایران (۱۴۰۵)

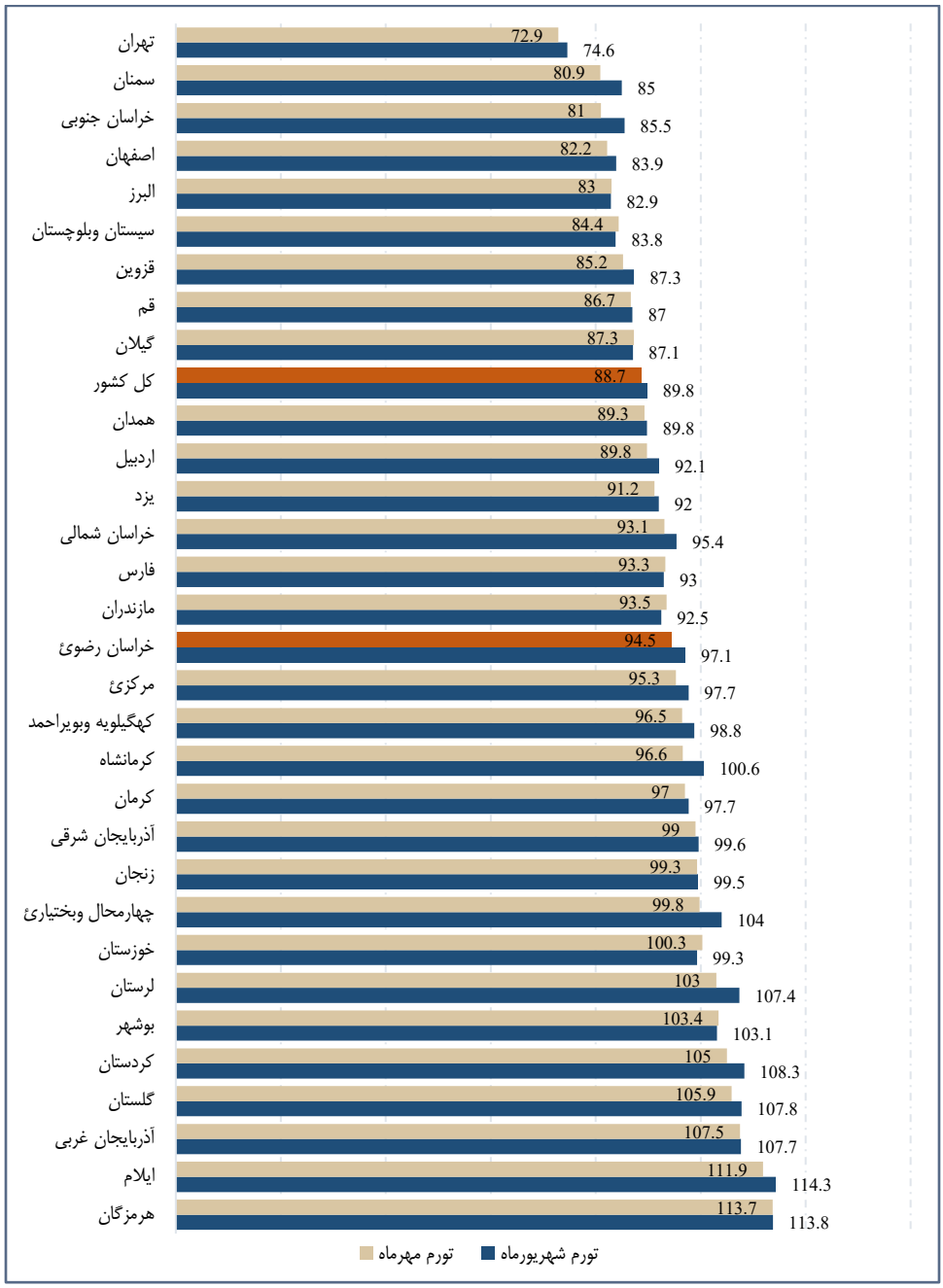
در مهرماه ۱۴۰۵، نرخ تورم نقطه‌به‌نقطه در کشور و خراسان رضوی کاهش یافته است. این نرخ در کشور از ۸۹.۸ درصد در شهریور به ۸۸.۷ درصد در مهر رسیده که معادل ۱.۱ واحد درصد کاهش است. در خراسان رضوی نیز نرخ تورم نقطه‌به‌نقطه از ۹۷.۱ به ۹۴.۵ درصد کاهش یافته است؛ بنابراین، میزان کاهش این نرخ در استان، معادل ۲.۶ واحد درصد، بیشتر از کشور بوده است.

این تغییرات نشان می‌دهد درصد افزایش قیمت‌ها نسبت به ماه مشابه سال قبل، در مقایسه با رقم ثبت‌شده در شهریور کمتر شده است. بااین‌حال، کاهش تورم نقطه‌به‌نقطه به معنای کاهش سطح قیمت‌ها یا فروکش کردن رشد ماهانه آنها

نیست؛ زیرا این شاخص از پایه مقایسه سال قبل نیز تأثیر می‌پذیرد و در مهرماه، هم‌زمان با کاهش آن، نرخ تورم ماهانه در استان و کشور افزایش یافته است.

مقایسه نرخ تورم نقطه به نقطه در استان‌ها (مهرماه ۱۴۰۵):

نمودار ۷- مقایسه نرخ تورم نقطه به نقطه استان‌ها (درصد)

منبع: مرکز آمار ایران (۱۴۰۵)

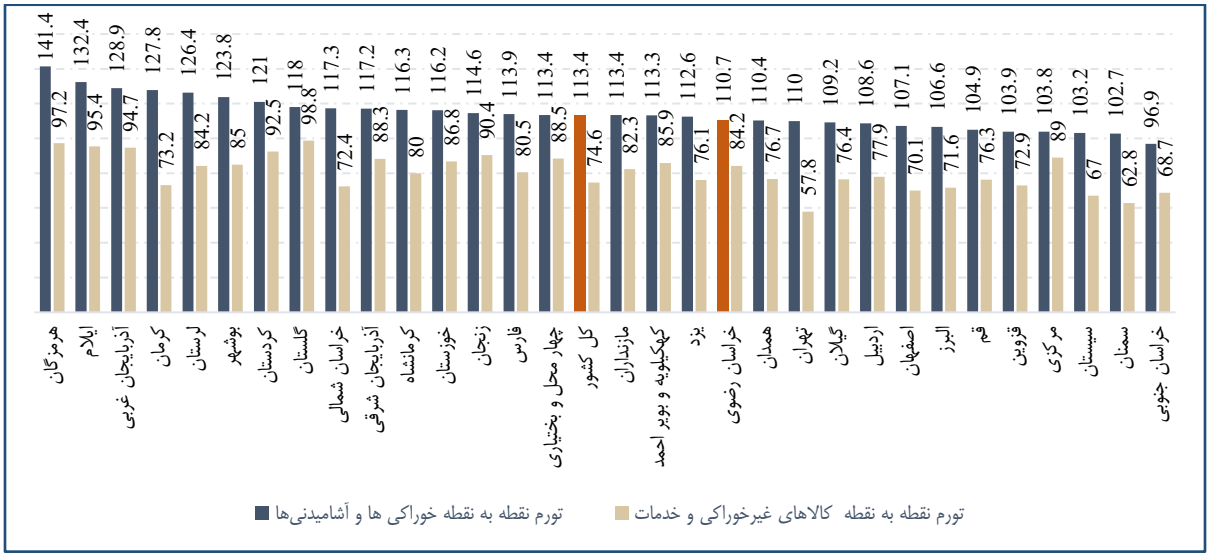
روند نرخ تورم نقطه‌به‌نقطه استان‌های کشور در مهرماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که سطح این شاخص در میان استان‌ها همچنان تفاوت قابل‌توجهی دارد. بر اساس نمودار، استان‌های هرمزگان، ایلام و آذربایجان غربی به‌ترتیب با نرخ‌های ۱۱۳.۷، ۱۱۱.۹ و ۱۰۷.۵ درصد، بالاترین نرخ تورم نقطه‌به‌نقطه را به ثبت رسانده‌اند. در مقابل، استان‌های تهران، سمنان و خراسان جنوبی با نرخ‌های ۷۲.۹، ۸۰.۹ و ۸۱ درصد، کمترین مقادیر این شاخص را داشته‌اند.

تورم نقطه‌به‌نقطه کشور و خراسان رضوی در مهرماه نسبت به ماه قبل کاهش یافته است؛ به‌طوری‌که نرخ تورم نقطه‌به‌نقطه کشور از ۸۹.۸ درصد در شهریور به ۸۸.۷ درصد در مهرماه و نرخ تورم استان از ۹۷.۱ به ۹۴.۵ رسیده است. به این ترتیب، فاصله ۷.۳ واحد درصدی میان نرخ تورم نقطه‌به‌نقطه کشور و استان در شهریورماه، کاهش یافته و به ۵.۸ واحد درصد در مهرماه رسیده است. بر اساس مقادیر نمودار، استان خراسان رضوی در مهرماه در محدوده میانی استان‌ها و رتبه شانزدهم از نظر نرخ تورم نقطه‌به‌نقطه قرار دارد.

در این ماه، فاصله میان بالاترین و پایین‌ترین نرخ تورم نقطه‌به‌نقطه استان‌ها به حدود ۴۰.۸ واحد درصد رسیده است؛ رقمی که در مقایسه با فاصله ۳۹.۷ واحد درصدی شهریورماه، بیانگر افزایش دامنه اختلاف تورم میان استان‌هاست. بنابراین، با وجود نزدیک شدن نرخ تورم نقطه‌به‌نقطه خراسان رضوی به متوسط کشور، ناهمگونی سطح تورم میان استان‌ها در مهرماه همچنان پابرجاست و در مقایسه با ماه قبل افزایش یافته است.

مقایسه تورم نقطه به نقطه خوراکی‌ها و کالاهای غیرخوراکی و خدمات در استان‌ها:

نمودار ۸- مقایسه تورم نقطه به نقطه خوراکی‌ها و کالاهای غیرخوراکی و خدمات (درصد)

منبع: مرکز آمار ایران (۱۴۰۵)

مقایسه تورم نقطه‌به‌نقطه گروه‌های کالایی اصلی در مهرماه ۱۴۰۵ نیز همانند ماه‌های پیشین، الگویی همسو و پایدار را نشان می‌دهد؛ به‌طوری‌که در سراسر استان‌های کشور، نرخ تورم نقطه‌به‌نقطه گروه «خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات» بالاتر از نرخ تورم گروه «کالاهای غیرخوراکی و خدمات» بوده است.

در گروه خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات، استان هرمزگان با ثبت نرخ ۱۴۱.۴ درصد، همچنان بالاترین تورم نقطه‌به‌نقطه را در میان استان‌ها به خود اختصاص داده است. استان‌های ایلام و آذربایجان غربی نیز به‌ترتیب با نرخ‌های ۱۳۲.۴ و ۱۲۸.۹ درصد در جایگاه دوم و سوم قرار گرفته‌اند. در نقطه مقابل، استان‌های خراسان جنوبی، سمنان و سیستان و بلوچستان به‌ترتیب با نرخ‌های ۹۶.۹، ۱۰۲.۷ و ۱۰۳.۲ درصد، کمترین تورم این گروه را تجربه کرده‌اند. در استان خراسان رضوی نیز، تورم نقطه‌به‌نقطه این گروه ۱۱۰.۷ درصد ثبت شده که ۲.۷ واحد درصد پایین‌تر از متوسط کشوری (۱۱۳.۴ درصد) است. فاصله‌ای که نسبت به اختلاف ۱.۴ واحد درصدی ماه گذشته، رشد محسوسی داشته است.

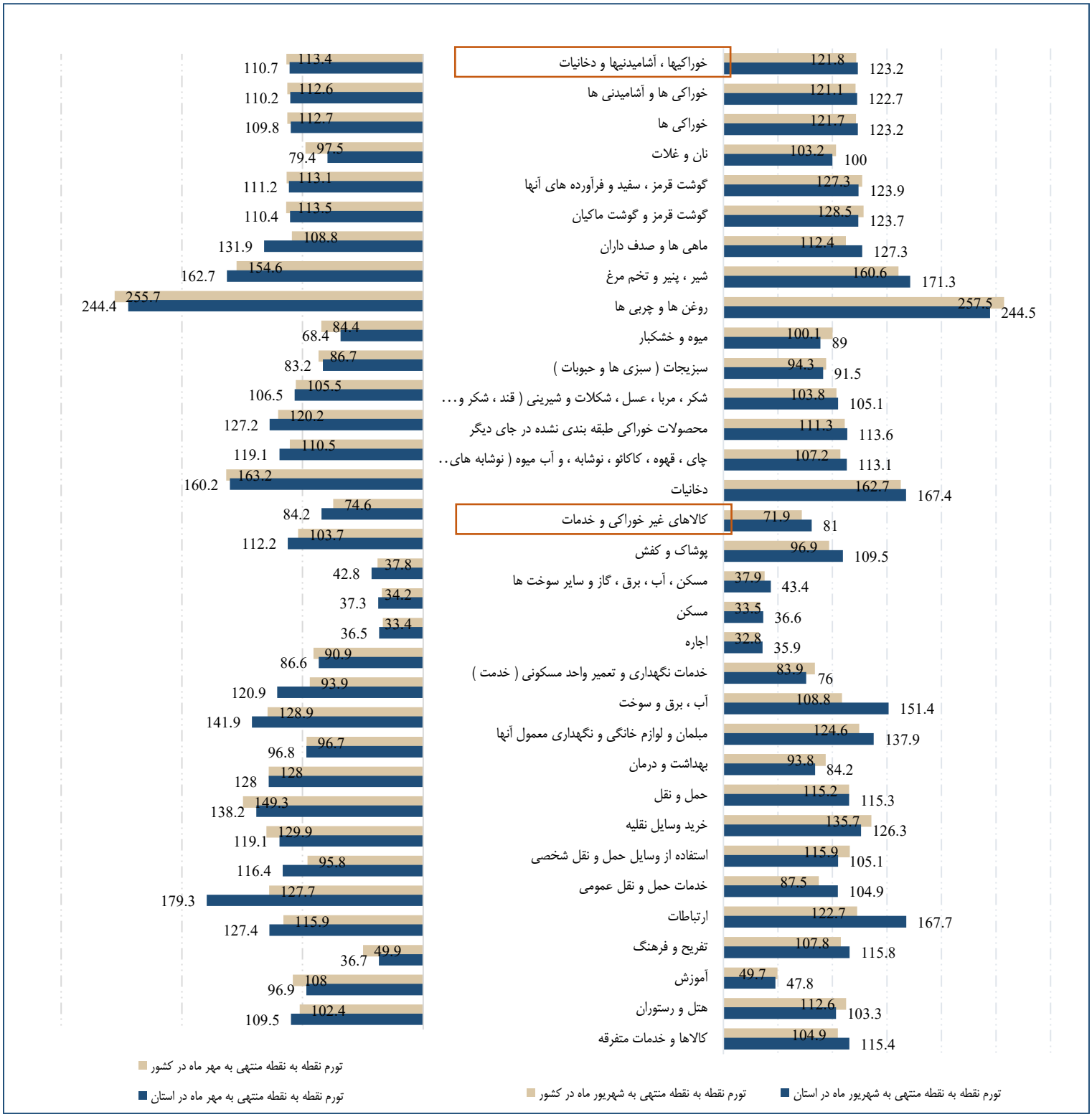
در گروه کالاهای غیرخوراکی و خدمات، استان هرمزگان با نرخ ۹۷.۲ درصد و پس از آن ایلام با نرخ ۹۵.۴ درصد، بالاترین تورم نقطه‌به‌نقطه را ثبت کرده‌اند. در سمت مقابل، استان‌های تهران و سمنان به‌ترتیب با نرخ‌های ۵۷.۸ و ۶۲.۸ درصد، دو استان با پایین‌ترین نرخ تورم این گروه قرار هستند. استان خراسان رضوی نیز نرخ ۸۴.۲ درصدی را ثبت کرده است که ۹.۶ واحد درصد بالاتر از متوسط کشوری (۷۴.۶ درصد) قرار داشته و فاصله‌ای قابل توجه دارد.

در مهرماه ۱۴۰۵، نرخ تورم نقطه‌به‌نقطه گروه «خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات» در خراسان رضوی ۱۱۰.۷ درصد و در گروه «کالاهای غیرخوراکی و خدمات» ۸۴.۲ درصد بوده است؛ بنابراین، نرخ تورم گروه نخست ۲۶.۵ واحد درصد بیشتر از گروه دوم بوده است.

بااین‌حال، مقایسه با کشور تصویر متفاوتی نشان می‌دهد: تورم خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات در استان ۲.۷ واحد درصد پایین‌تر از نرخ کشور بوده، در حالی که تورم کالاهای غیرخوراکی و خدمات ۹.۶ واحد درصد بالاتر از کشور قرار داشته است.

جزئیات تورم نقطه به نقطه در زیرگروه‌های کالاها و خدمات در کشور و استان:

نمودار ۹- مقایسه نرخ تورم نقطه‌به‌نقطه زیرگروه‌های کالا و خدمات در استان و کشور (درصد)

منبع: مرکز آمار ایران و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان خراسان رضوی (۱۴۰۵)

مقایسه تورم نقطه‌به‌نقطه زیرگروه‌های کالاها و خدمات در مهرماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که تفاوت نرخ تورم خراسان رضوی با کشور در همه گروه‌ها یکسان نیست. نرخ تورم گروه «خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات» در استان پایین‌تر از کشور بوده، در حالی که در گروه «کالاهای غیرخوراکی و خدمات»، نرخ استان بالاتر قرار داشته است.

در گروه «خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات» که به عنوان نیازهای اساسی خانوار شناخته می‌شوند، تورم نقطه‌به‌نقطه کشور در مهرماه ۱۱۳.۴ درصد و در استان خراسان رضوی ۱۱۰.۷ درصد ثبت شده است. با نگاهی به روند ماهانه (مقایسه با شهریور)، مشاهده می‌شود که در شهریور تورم کشور ۱۲۱.۸ و استان ۱۲۳.۲ بوده است. این کاهش، بیانگر کمتر شدن نرخ افزایش قیمت‌ها نسبت به ماه مشابه سال قبل است و نباید با کاهش سطح قیمت‌ها یا کاهش تورم ماهانه اشتباه گرفته شود.

در بخش خوراکی‌ها، نرخ تورم نقطه‌به‌نقطه استان در گروه «گوشت قرمز، سفید و فرآورده‌های آنها» و نیز در زیرگروه‌هایی مانند نان و غلات، روغن‌ها و چربی‌ها و میوه و خشکبار پایین‌تر از کشور بوده است. بااین‌حال، پایین‌تر بودن این نرخ‌ها لزوماً به معنای افزایش محدود قیمت‌ها نیست؛ برای نمونه، قیمت روغن‌ها و چربی‌ها در استان نسبت به مهر سال قبل ۲۴۴.۴ درصد افزایش یافته است. بنابراین، در ارزیابی وضعیت این گروه‌ها، علاوه بر فاصله استان با کشور، باید میزان افزایش قیمت‌ها نسبت به سال قبل نیز مورد توجه قرار گیرد.

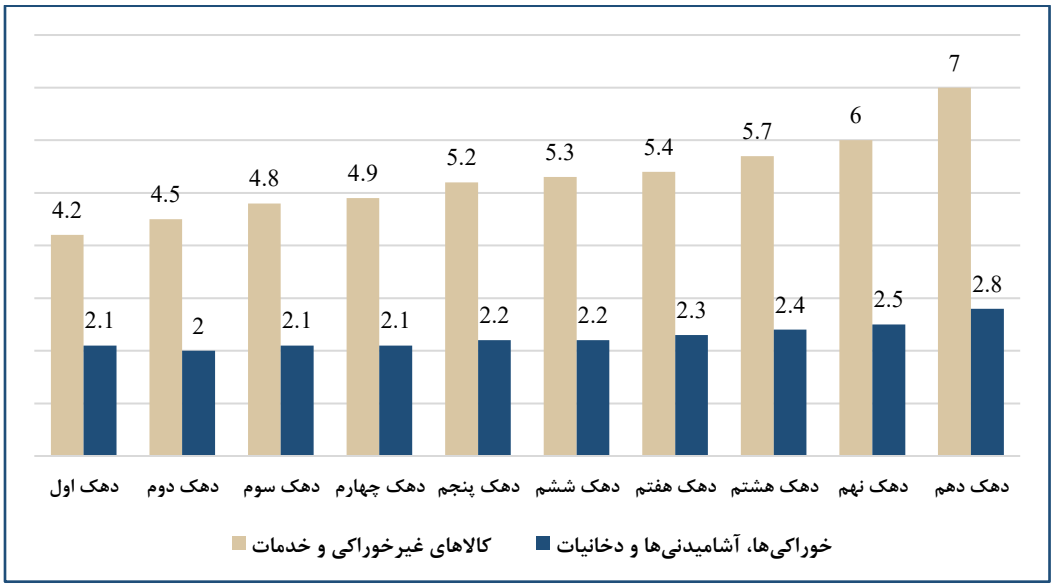
در بخش کالاهای غیرخوراکی و خدمات، بیشترین فاصله‌های مثبت تورم نقطه‌به‌نقطه استان با کشور در میان موارد بررسی‌شده، به ارتباطات و خدمات حمل‌ونقل عمومی مربوط بوده است. همچنین، برابر بودن نرخ تورم گروه حمل‌ونقل در استان و کشور، در کنار بالاتر بودن نرخ خدمات حمل‌ونقل عمومی در استان، نشان می‌دهد که مقایسه گروه‌های کلی می‌تواند تفاوت‌های موجود در زیرگروه‌ها را پنهان کند. در مقابل، تورم بهداشت و درمان استان تقریباً برابر با کشور و تورم آموزش پایین‌تر از کشور بوده است.

مقایسه تورم نقطه‌به‌نقطه گروه‌ها و زیرگروه‌های کالاها و خدمات در مهرماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که نرخ تورم خراسان رضوی در بخش خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات پایین‌تر از کشور و در بخش کالاهای غیرخوراکی و خدمات بالاتر از کشور بوده است. بااین‌حال، این الگو در همه اجزای این دو بخش یکسان نیست. برای نمونه، تورم ارتباطات، خدمات حمل‌ونقل عمومی، پوشاک و کفش و اجاره در استان بالاتر از کشور بوده، در حالی که آموزش، نان و غلات، روغن‌ها و

چربی‌ها و میوه و خشکبار نرخ پایین‌تری داشته‌اند. پایین‌تر بودن تورم نسبت به کشور نیز لزوماً به معنای افزایش محدود قیمت‌ها نیست؛ چنان‌که تورم نقطه‌به‌نقطه روغن‌ها و چربی‌ها در استان، با وجود کمتر بودن از کشور، به ۲۴۴.۴ درصد رسیده است.

مقایسه تورم دهک‌های هزینه‌ای (مهرماه ۱۴۰۵):

نمودار ۱۰- تورم ماهانه گروه‌های کالایی در دهک‌های هزینه‌ای (درصد)

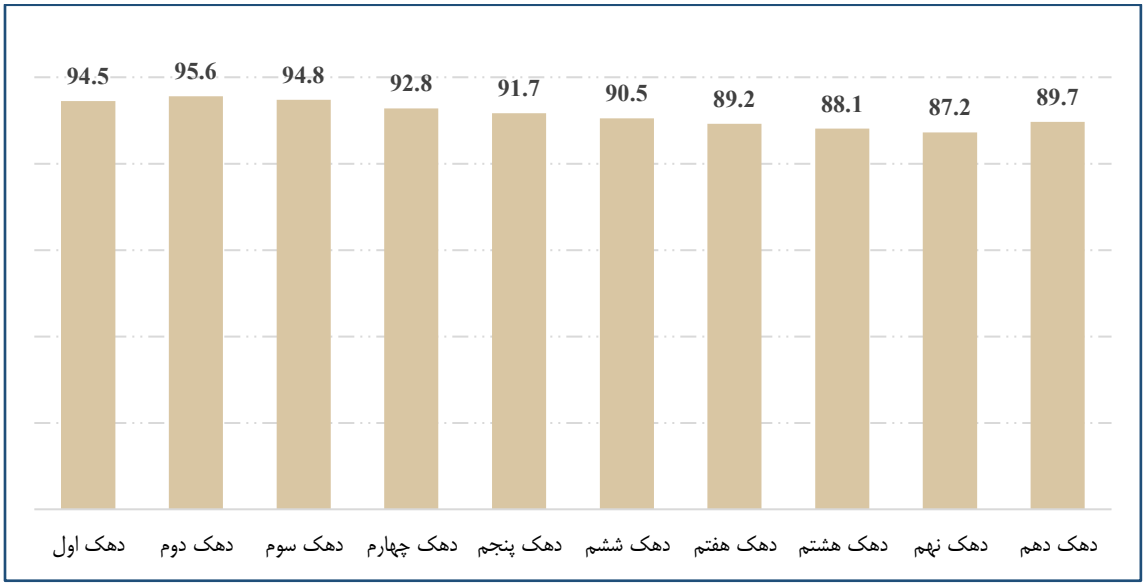

منبع: مرکز آمار ایران (۱۴۰۵)

در مهرماه ۱۴۰۵، نرخ تورم ماهانه کالاهای غیرخوراکی و خدمات در تمامی دهک‌های هزینه‌ای بالاتر از خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات بوده است. تفاوت نرخ تورم میان دهک‌ها نیز در گروه غیرخوراکی‌ها و خدمات بیشتر بوده؛ به‌طوری‌که نرخ این گروه از ۴.۲ درصد در دهک اول به ۷ درصد در دهک دهم رسیده است. در مقابل، نرخ تورم خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات در محدوده ۲ تا ۲.۸ درصد قرار داشته است.

بنابراین، تفاوت میان دهک‌های پایین و بالا در نرخ تورم ماهانه کالاهای غیرخوراکی و خدمات برجسته‌تر بوده است. بااین‌حال، تعیین میزان اثرگذاری هر یک از این دو گروه بر تورم کل دهک‌ها، مستلزم بررسی وزن و سهم آنها در تغییر شاخص قیمت هر دهک است.

نمودار ۱۱- تورم نقطه به نقطه در دهک‌های هزینه‌ای (درصد)

منبع: مرکز آمار ایران (۱۴۰۵)

در مقیاس تورم نقطه‌به‌نقطه، دهک‌های پایین‌تر عموماً تورم بیشتری را تجربه کرده‌اند. بیشترین نرخ به دهک دوم با ۹۵.۶ درصد و کمترین نرخ به دهک نهم با ۸۷.۲ درصد اختصاص داشته است؛ بنابراین، فاصله بیشترین و کمترین نرخ تورم دهک‌ها ۸.۴ واحد درصد بوده است. نرخ تورم دهک اول نیز با ۹۴.۵ درصد، ۴.۸ واحد درصد بالاتر از دهک دهم با نرخ ۸۹.۷ درصد قرار داشته است.

این تفاوت نشان می‌دهد که الگوی تورم در دهک‌های مختلف را نمی‌توان صرفاً بر اساس سطح هزینه خانوارها توضیح داد. ترکیب مخارج و نوع کالاها و خدمات مصرفی نیز در تعیین نرخ تورم هر دهک مؤثر است. به این معنا که تغییر قیمت یک گروه کالایی، متناسب با سهم آن در سبد مصرفی خانوارها، می‌تواند تأثیر متفاوتی بر شاخص تورم دهک‌های مختلف داشته باشد. بنابراین، حتی اگر خانوارها با تغییرات قیمتی یکسانی در بازار مواجه شوند، میزان انعکاس این تغییرات در شاخص تورم آن‌ها لزوماً یکسان نخواهد بود.

از سوی دیگر، تفاوت میان روند تورم ماهانه و نقطه‌به‌نقطه نیز قابل توجه است. در حالی که در تورم ماهانه، نرخ افزایش قیمت‌ها در دهک‌های بالاتر بیشتر بوده، در مقیاس نقطه‌به‌نقطه، دهک‌های پایین‌تر عموماً نرخ‌های بالاتری را تجربه کرده‌اند. این تفاوت را می‌توان با توجه به تفاوت دوره زمانی مورد بررسی در دو شاخص توضیح داد؛ چراکه تورم ماهانه تغییرات قیمت‌ها را نسبت به ماه قبل اندازه‌گیری می‌کند، در حالی که تورم نقطه‌به‌نقطه حاصل مقایسه سطح قیمت‌ها

با ماه مشابه سال قبل است. در نتیجه، تغییرات اخیر قیمت‌ها الزاماً با روند انباشته افزایش قیمت‌ها در طول یک سال گذشته هم‌جهت نیست.

سهم گروه‌های کالا و خدمات در تورم ماهانه دهک‌های هزینه‌ای

جدول ۲- **سهم درصدی گروه‌های کالا و خدمات از تورم ماهانه کل دهک‌های منتخب خانوارهای کشور مهرماه ۱۴۰۵**

گروه های کالاها و خدمات	دهک اول	دهک دوم	دهک نهم	دهک دهم
تورم ماهانه کل	**۳.۰۰**	**۳.۱۲**	**۴.۵۸**	**۵.۷۰**
خوراکی ها ، آشامیدنی ها و دخانیات	**۴۱.۰٪**	**٪۳۷.۲**	**٪۲۲.۳**	**٪۱۵.۳**
نان و غلات	٪۱۱.۰	٪۱۰.۶	٪۵.۰	٪۳.۲
گوشت قرمز و گوشت ماکیان	٪-۱۴.۰	٪-۹.۰	٪۰.۷	٪۱.۲
ماهی ها و صدف داران	٪۱.۰	٪۱.۰	٪۱.۵	٪۱.۱
شیر ، پنیر و تخم مرغ	٪۶.۳	٪۵.۴	٪۲.۴	٪۱.۴
روغن ها و چربی ها	٪۳.۰	٪۲.۲	٪۰.۹	٪۰.۵
میوه و خشکبار	٪-۷.۳	٪-۷.۷	٪-۰.۹	٪۱.۱
سبزیجات (سبزی ها و حبوبات)	٪۲۶.۳	٪۲۰.۸	٪۷.۲	٪۳.۷
شکر ، مربا ، عسل ، شکلات و شیرینی (قند و شکر و شیرینی ها)	٪۳.۰	٪۲.۶	٪۱.۳	٪۰.۹
محصولات خوراکی طبقه بندی نشده در جای دیگر	٪۶.۰	٪۵.۱	٪۲.۰	٪۱.۲
چای ، قهوه ، کاکائو ، نوشابه و آب میوه (نوشابه های غیر الکلی)	٪۳.۷	٪۳.۵	٪۱.۳	٪۰.۷
دخانیات	٪۲.۳	٪۲.۶	٪۰.۷	٪۰.۵
کالاهای غیر خوراکی و خدمات	**۵۹.۰٪**	**٪۶۲.۸**	**٪۷۷.۷**	**٪۸۴.۷**
پوشاک و کفش	٪۳.۰	٪۵.۱	٪۱۰.۰	٪۸.۸
مسکن ، آب ، برق ، گاز و سایر سوخت ها	۲۶.۰٪	٪۲۰.۸	٪۱۶.۶	٪۱۲.۸
مبلمان و لوازم خانگی و نگهداری معمول آنها	٪۶.۳	٪۶.۴	٪۶.۶	٪۶.۷
بهداشت و درمان	٪۸.۰	٪۷.۷	٪۷.۲	٪۷.۲
حمل و نقل	٪۷.۷	٪۱۰.۶	٪۱۹.۹	٪۳۰.۹
ارتباطات	٪۰.۳	٪۱.۶	٪۲.۶	٪۲.۶
تفریح و فرهنگ	٪۱.۰	٪۱.۶	٪۲.۰	٪۱.۹
آموزش	٪۱.۰	٪۱.۶	٪۳.۵	٪۳.۹
هتل و رستوران	٪۰.۳	٪۰.۶	٪۱.۳	٪۱.۸
کالاها و خدمات متفرقه	٪۵.۳	٪۶.۱	٪۸.۱	٪۸.۱

منبع: محاسبات گزارش بر اساس داده های مرکز آمار ایران

سهم‌های درصدی از تقسیم سهم هر گروه برحسب واحد درصد بر نرخ تورم ماهانه کل همان دهک محاسبه شده‌اند. به دلیل گرد کردن اعداد در منبع اولیه، مجموع سهم زیرگروه‌ها ممکن است دقیقاً با سهم گروه اصلی برابر نباشد.

بررسی سهم گروه‌های کالاها و خدمات در تورم ماهانه دهک‌های منتخب خانوارهای کشور در مهرماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که ترکیب عوامل شکل‌دهنده تورم میان دهک‌ها متفاوت بوده است. سهم خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات از تورم ماهانه کل در دهک اول ۴۱ درصد و در دهک دوم ۳۷.۲ درصد بوده، در حالی که این سهم در دهک نهم به ۲۲.۳ درصد و در دهک دهم به ۱۵.۳ درصد رسیده است. در مقابل، سهم کالاهای غیرخوراکی و خدمات در همین دهک‌ها به‌ترتیب ۵۹، ۶۲.۸، ۷۷.۷ و ۸۴.۷ درصد بوده است. بنابراین، اگرچه در هر چهار دهک سهم غیرخوراکی‌ها و خدمات بیشتر بوده، خوراکی‌ها در ترکیب تورم دهک‌های پایین سهم نسبی بالاتری داشته‌اند.

در میان اقلام خوراکی، سبزیجات و نان و غلات از عوامل مهم افزاینده تورم دهک‌های پایین بوده‌اند. سهم سبزیجات از تورم ماهانه کل در دهک اول ۲۶.۳ درصد و در دهک دهم ۳.۷ درصد بوده و سهم نان و غلات نیز به‌ترتیب ۱۱ و ۳.۲ درصد ثبت شده است. در مقابل، سهم منفی گوشت قرمز و گوشت ماکیان و میوه و خشکبار در دهک‌های اول و دوم نشان می‌دهد که کاهش شاخص قیمت این اقلام، بخشی از اثر افزایشی سایر گروه‌ها را خنثی کرده است.

در بخش غیرخوراکی‌ها و خدمات، حمل‌ونقل در تورم دهک دهم سهم برجسته‌ای داشته است؛ سهم این گروه از تورم ماهانه کل، از ۷.۷ درصد در دهک اول به ۳۰.۹ درصد در دهک دهم رسیده است. در مقابل، سهم نسبی مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها در دهک اول ۲۶ درصد و در دهک دهم ۱۲.۸ درصد بوده است. در تفسیر این ارقام باید توجه داشت که سهم هر گروه، نسبت به تورم کل همان دهک محاسبه می‌شود. برای مثال، سهم مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها از تورم ماهانه دهک اول ۲۶ درصد و در دهک دهم ۱۲.۸ درصد بوده است؛ اما این تفاوت به معنای دو برابر بودن اثر این گروه بر افزایش شاخص قیمت دهک اول نیست. در دهک اول، مسکن و انرژی ۰.۷۸ واحد درصد از تورم کل ۳ درصدی را تشکیل داده است؛ در حالی که در دهک دهم، مشارکت این گروه ۰.۷۳ واحد درصد از تورم کل ۵.۷ درصدی بوده است. بنابراین، میزان مشارکت مسکن و انرژی در افزایش شاخص قیمت دو دهک نزدیک بوده، اما چون سایر کالاها و خدمات در دهک دهم افزایش بیشتری در شاخص قیمت ایجاد کرده‌اند، سهم نسبی مسکن و انرژی از مجموع تورم این دهک کمتر شده است. بنابراین، در مقایسه سهم‌های درصدی میان دهک‌ها باید تفاوت نرخ تورم کل آنها را نیز در نظر گرفت. همچنین، سهم یک گروه از تورم ماهانه با سهم آن در سبد مصرفی

خانوار متفاوت است؛ اولی میزان مشارکت آن گروه در تورم ماه مورد بررسی را نشان می‌دهد، در حالی که دومی بیانگر وزن آن گروه در محاسبه شاخص قیمت است.

تحلیل ضرایب اهمیت گروه‌های کالا و خدمات در دهک‌های هزینه‌ای

جدول ۳- ضریب اهمیت گروه‌های کالایی در دهک اول، دوم، نهم و دهم هزینه‌ای (درصد)

گروه های کالاها و خدمات	دهک اول	دهک دوم	دهک نهم	دهک دهم
خوراکی ها ، آشامیدنی ها و دخانیات	**۴۲.۳۶**	**۴۲.۲۹**	**۲۸.۴**	**۲۱.۵۵**
نان و غلات	۹.۸۸	۹.۷۹	۶.۰۹	۴.۶۷
گوشت قرمز و گوشت ماکیان	۶.۷۶	۷.۴۴	۵.۶۳	۴.۳۹
ماهی ها و صدف داران	۰.۴۶	۰.۴۸	۰.۷۹	۰.۶۷
شیر ، پنیر و تخم مرغ	۴.۹۱	۴.۴۶	۲.۸۱	۱.۹۷
روغن ها و چربی ها	۲.۵۷	۲.۲۶	۱.۰۷	۰.۸
میوه و خشکبار	۳.۱۱	۳.۷۷	۳.۹۳	۳.۴۱
سبزیجات (سبزی ها و حبوبات)	۷.۱	۶.۴۷	۳.۷۷	۲.۵۲
شکر ، مربا ، عسل ، شکلات و شیرینی (قند و شکر و شیرینی ها)	۲.۶۴	۲.۴۸	۱.۵۳	۱.۱۳
محصولات خوراکی طبقه بندی نشده در جای دیگر	۱.۷۱	۱.۶۸	۱.۰۷	۰.۷۸
چای ، قهوه ، کاکائو ، نوشابه و آب میوه (نوشابه های غیر الکلی)	۲.۲	۲.۳۷	۱.۲۷	۰.۸۸
دخانیات	۱.۰۲	۱.۰۹	۰.۴۵	۰.۳۳
کالاهای غیر خوراکی و خدمات	**۵۷.۶۴**	**۵۷.۷۱**	**۷۱.۶**	**۷۸.۴۵**
پوشاک و کفش	۱.۱۷	۲.۱۴	۵.۶۸	۶.۱
مسکن ، آب ، برق ، گاز و سایر سوخت ها	۳۹.۳۸	۳۳.۹۷	۳۵.۱	۳۲.۸۷
مبلمان و لوازم خانگی و نگهداری معمول آنها	۳.۵۸	۳.۷۸	۴.۵۱	۵.۵۳
بهداشت و درمان	۴.۲۱	۴.۸۱	۷.۶۱	۹.۴۳
حمل و نقل	۳.۵۲	۵.۲	۸.۷	۱۳.۶۶
ارتباطات	۲.۱۱	۲.۶۱	۲.۵۲	۲.۲۱
تفریح و فرهنگ	۰.۲۸	۰.۴۵	۰.۹	۱.۱۸
آموزش	۰.۱۵	۰.۳۲	۱.۱۱	۱.۴۶
هتل و رستوران	۰.۲۱	۰.۳۴	۰.۹۱	۱.۵۵
کالاها و خدمات متفرقه	۳.۰۲	۴.۰۸	۴.۵۷	۴.۴۵

منبع: مرکز آمار ایران (۱۴۰۵)

ضرایب اهمیت نشان می‌دهند که هر گروه از کالاها و خدمات چه وزنی در محاسبه شاخص قیمت مصرف‌کننده دارد. این ضرایب با سهم گروه‌ها از تورم یک ماه متفاوت‌اند؛ ضریب اهمیت، وزن گروه در سبد شاخص است، اما سهم از تورم به تغییر قیمت آن گروه نیز بستگی دارد. بنابراین، اعداد این جدول نباید به‌عنوان سهم مخارج جاری خانوارها در مهرماه تفسیر شوند.

مقایسه دهک‌های منتخب نشان می‌دهد که وزن خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات در سبد شاخص دهک‌های پایین بیشتر است. ضریب اهمیت این بخش در دهک اول ۴۲.۳۶ درصد و در دهک دهم ۲۱.۵۵ درصد است. این تفاوت در اقلامی مانند نان و غلات، لبنیات، روغن‌ها و چربی‌ها و سبزیجات نیز دیده می‌شود؛ برای نمونه، وزن نان و غلات در دهک اول ۹.۸۸ درصد و در دهک دهم ۴.۶۷ درصد است. ازاین‌رو، افزایش قیمت اقلام اساسی خوراکی، با فرض مشابه بودن سایر شرایط، می‌تواند اثر بیشتری بر شاخص قیمت دهک‌های پایین داشته باشد.

در مقابل، وزن برخی گروه‌های غیرخوراکی و خدمات در دهک‌های بالا بیشتر است. ضریب اهمیت حمل‌ونقل از ۳.۵۲ درصد در دهک اول به ۱۳.۶۶ درصد در دهک دهم می‌رسد. وزن بهداشت و درمان نیز به‌ترتیب ۴.۲۱ و ۹.۴۳ درصد و وزن آموزش ۰.۱۵ و ۱.۴۶ درصد است. با این‌حال، این الگو درباره همه گروه‌های غیرخوراکی و خدمات صدق نمی‌کند؛ برای مثال، مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها در دهک اول با وزن ۳۹.۳۸ درصد، سهم بیشتری از سبد شاخص نسبت به دهک دهم با وزن ۳۲.۸۷ درصد دارد. این گروه در هر چهار دهک منتخب، بزرگ‌ترین گروه اصلی سبد شاخص است.

در مجموع، تفاوت ترکیب سبد شاخص سبب می‌شود حتی تغییرات قیمتی یکسان نیز اثر یکسانی بر شاخص قیمت دهک‌ها نداشته باشد. وزن بیشتر خوراکی‌ها در دهک‌های پایین و وزن بیشتر گروه‌هایی مانند حمل‌ونقل و بهداشت و درمان در دهک‌های بالا، به توضیح این تفاوت کمک می‌کند؛ اما برای تعیین علت اختلاف تورم دهک‌ها در مهرماه، باید این وزن‌ها در کنار تحولات قیمت و سهم گروه‌ها در تورم همان دوره بررسی شوند.

جمع‌بندی

تحولات تورمی مهرماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که کاهش تورم نقطه‌به‌نقطه خراسان رضوی با افزایش تورم ماهانه همراه بوده است. نرخ تورم نقطه‌به‌نقطه استان از ۹۷.۱ درصد در شهریور به ۹۴.۵ درصد در مهر رسیده و فاصله آن با کشور از ۷.۳ به ۵.۸ واحد درصد کاهش یافته است؛ با این‌حال، نرخ استان همچنان بالاتر از کشور بوده است. هم‌زمان، تورم ماهانه استان از ۳.۹ به ۴.۹ درصد افزایش یافته و ۰.۵ واحد درصد بالاتر از نرخ کشور قرار گرفته است. بنابراین، کاهش تورم نقطه‌به‌نقطه را نمی‌توان به معنای فروکش کردن رشد قیمت‌ها در ماه جاری دانست؛ زیرا این شاخص از پایه مقایسه سال قبل نیز تأثیر می‌پذیرد.

در مقایسه دو گروه اصلی، تورم ماهانه خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات استان با نرخ ۲.۴ درصد برابر با کشور بوده، اما تورم کالاهای غیرخوراکی و خدمات با نرخ ۶.۸ درصد، یک واحد درصد بالاتر از کشور قرار داشته است. در مقیاس نقطه‌به‌نقطه نیز نرخ گروه نخست در استان پایین‌تر و نرخ گروه دوم بالاتر از کشور بوده است. در میان گروه‌ها و زیرگروه‌های منتخب، آموزش، حمل‌ونقل و بهداشت و درمان در مهرماه هم افزایش نرخ تورم ماهانه نسبت به شهریور و هم نرخی بالاتر از کشور داشته‌اند. در بخش خوراکی‌ها نیز رشد ماهانه قیمت سبزیجات و ماهی‌ها و صدف‌داران قابل‌توجه بوده است؛ هرچند تورم ماهانه ماهی‌ها نسبت به شهریور کاهش یافته است.

بررسی دهک‌های هزینه‌ای خانوارهای کشور نیز نشان می‌دهد که الگوی تورم ماه جاری با افزایش قیمت‌ها در فاصله یک‌ساله یکسان نبوده است. تورم ماهانه کل از ۳ درصد در دهک اول به ۵.۷ درصد در دهک دهم رسیده، در حالی که تورم نقطه‌به‌نقطه در دهک‌های پایین‌تر عموماً بیشتر بوده است. در دهک‌های منتخب، خوراکی‌ها سهم نسبی بیشتری از تورم ماهانه دهک‌های پایین داشته‌اند و سهم کالاهای غیرخوراکی و خدمات، به‌ویژه حمل‌ونقل، در دهک‌های بالا بیشتر بوده است. این یافته‌های کشوری، اهمیت توجه به تفاوت ترکیب سبد مصرفی دهک‌ها را نشان می‌دهد و نباید مستقیماً به‌عنوان وضعیت دهک‌های خراسان رضوی تفسیر شود.

بر این اساس، اولویت پیگیری در استان، شناسایی منشأ افزایش قیمت در گروه‌هایی است که نرخ تورم آنها نسبت به شهریور افزایش یافته یا از کشور بالاتر بوده است. بررسی جزئی‌تر تغییر قیمت کالاها و خدمات بهداشتی و درمانی، اجزای حمل‌ونقل و هزینه‌های آموزشی می‌تواند زمینه طرح مسائل مشخص در جلسات کارشناسی و تعامل با

دستگاه‌های مسئول را فراهم کند. برای اولویت‌بندی این پیگیری‌ها، لازم است نرخ رشد قیمت هر گروه در کنار سهم آن در تورم کل استان بررسی شود. در طراحی حمایت‌های معیشتی نیز باید تفاوت الگوی مصرف خانوارها و اهمیت اقلام ضروری در سبد دهک‌های پایین مورد توجه قرار گیرد.

منابع و مراجع:

- مرکز آمار ایران (۱۴۰۵)
- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی خراسان رضوی (۱۴۰۵)

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن
و کشاورزی خراسان رضوی

www.mccima.com

۰۵۱- ۳۲۲۱ ۶۰ ۰۰

info@mccima.com

مرکز مطالعات و
بررسی‌های اقتصادی

۰۵۱- ۳۲۲۱ ۶۰ ۰۰ - ۲۱۰